

Temat: Kultura i nauka Polska po II wojnie światowej.

Po II wojnie cała kultura w Polsce została poddana komunistycznej ideologii. Do kinematografii, teatru, literatury, malarstwa, architektury i pozostałych dziedzin kultury wprowadzono doktrynę socrealizmu, który miał pokazywać zapał Polaków w budowie nowego ustroju, wskazywać wroga klasowego, chwalić potęgę socjalistycznego państwa i jego gospodarki. Odwilż 1956 roku przyniosła liberalizację w dziedzinie kultury. Powstała tzw. polska szkoła filmowa, pokazująca - w miejsce zbiorowości - losy zwykłego człowieka uwikłanego w dramatyczne niekiedy wybory. Najbardziej znanym przykładem jest Popiół i diament Andrzeja Wajdy. W filmie tym wykreował swą najśłynniejszą filmową rolę Zbigniew Cybulski, który wcielił się w postać Maćka Chelmskiego, AK-owca, mającego wykonać wyrok śmierci na komuniście Szczuce, sekretarzu PPR. Popiół i diament uznany został przez krytyków za arcydzieło sztuki filmowej. Liberalizacja nie trwała długo. Kierowana przez Władysława Gomułkę partia komunistyczna już w 1957 roku wycofywała się z bardziej liberalnej polityki kulturalnej, aby na XIII Plenum KC PZPR w 1963 roku sformułować wyraźnie oczekiwania władz w stosunku do politycznej użyteczności powstających wówczas dzieł kultury. Połączone było to przede wszystkim z powrotem do bardziej restrykcyjnych działań cenzury prewencyjnej i obłożeniem niepokornych twórców zakazem publikowania. Warto przypomnieć, że sprawdzeniu przez cenzorów podlegały wszystkie przeznaczone do druku wydawnictwa i że aż do początku lat 80. ingerencji w żaden sposób nie zaznaczano. Lata 80. przyniosły niespotykany wcześniej rozwój kultury niezależnej, rozwijała się twórczość amatorska, powstawały wiersze i piosenki. NSZZ Solidarność wspierali profesjonalni artyści. Niezwykłym hołdem dla związku stał się Człowiek z żelaza Andrzeja Wajdy, który zdobył Złotą Palmę na festiwalu w Cannes. Wydarzeniem było przyznanie Czesławowi Miłoszowi, wydawanemu w Polsce tylko w drugim obiegu, literackiej nagrody Nobla. Wprowadzenie stanu wojennego skłoniło znaczna część ludzi kultury do wypowiedzenia posłuszeństwa władzy. Aktorzy rozpoczęli bojkot telewizji, pisarze wydawali książki w drugim obiegu, w którym ukazało się ponad 6 tys. tytułów książek i innych publikacji. Wiele z nich tworzy kanon kultury polskiej jak np. Raport z oblężonego miasta Zbigniewa Herberta.

Zadanie domowe

Wymień osiągnięcia polskiej nauki po zakończeniu II wojny światowej – przed transformacją ustrojową – gospodarczą.